

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
บ้านหนองโอง หมู่ 6 ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวปัทมทิพย์ บัชรบัตร์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-533-148-1

บทคัดย่อ

ปานทิพย์ บัชรบัตร์ : การประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

บ้านหนองโอง หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านหัน อำเภอเสี้ยว จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์สอาด สุลักษณ์, 106 หน้า

หมายเลข ISBN 974-533-148-1

สารนิพนธ์เล่มนี้นำเสนอผลการประเมินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองโอง หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านหัน อำเภอเสี้ยว จังหวัดนครราชสีมา โดยศึกษาในประเด็นความเข้มแข็งของชุมชน ความเข้าใจและศักยภาพในการบริหารกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองโอง รวมถึงสมาชิกผู้กู้เงินของกองทุนหมู่บ้านว่าสามารถนำเงินไปสร้างอาชีพ สร้างรายได้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ ข้อมูลที่ใช้ประกอบการวิเคราะห์ได้จากเอกสารต่างๆ เช่น การจัดเวทีชาวบ้าน การสำรวจโดยใช้แบบ บร.1- บร.12 ตลอดจนการสังเกตและการสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ประเมินในรูปแบบของชีพจรโมเดลเพื่อหาข้อสรุปของโครงการที่ประเมิน ผลจากการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการของคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยมีการปล่อยกู้ทั้งหมด 50 ราย จากสมาชิกทั้งสิ้น 69 ราย สมาชิกกองทุนทั้งหมดกู้ไปเพื่อการประกอบอาชีพ เช่น การเกษตร การเลี้ยงสัตว์ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 919,500 บาท และนอกจากนี้ยังมีสมาชิกต้องการกู้เงินจากกองทุนเพิ่มอีก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นต่อกองทุนหมู่บ้านและการบริหารงานของกองทุนหมู่บ้าน

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....ปานทิพย์ บัชรบัตร์.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....สอาด สุลักษณ์.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....สอาด สุลักษณ์.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์สอาด สุตักษ์)

กรรมการสอบ

(อาจารย์สามารถ บุญอาจ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

16 ต.ค. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่งทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิ เช่น

- อาจารย์สอาด สุกข์พันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- อาจารย์บุญอาจ สามารถ กรรมการสอบสารนิพนธ์
- อาจารย์สุวิมล มะสันเทียะ อาจารย์นิเทศ และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีที่ให้คำปรึกษาด้านวิชาการ
- นายบุญมี โฉงค์ศรีส ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 บ้านหนองโอง ที่ให้ความร่วมมือในการเรียกประชามในการทำบร.ต่าง ๆ นายทองดี เจริชู ประธานกองทุนหมู่บ้านและคณะกรรมการ ที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกและขอขอบพระคุณพี่น้องในหมู่บ้านที่ได้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ ท้าย ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมาจนผู้ทำวิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

ปานทิพย์ บัชรบัตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
หน้าอนุมติ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ภูมิหลังหรือหลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการดำเนินการ	1
1.3 กรอบแนวความคิดทางด้านทฤษฎี	2
1.4 วิธีดำเนินการ	3
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	
2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	5
2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	6
2.3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	8
2.4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	8
2.5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	9
2.6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	12
2.7 หลักการประเมิน โครงการรูปแบบชีพชีโมเดล	12
2.8 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน	12
บทที่ 3 วิธีดำเนินโครงการ	
3.1 วิธีการประเมิน โครงการ	14
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	14
3.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน โครงการ	15
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลโครงการ	19

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	20
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	20
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์การติดตามประเมินโครงการ	
4.1 บริบทระดับท้องถิ่น	22
4.2 ผลการประเมิน โครงการ โดยรวม	25
4.3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจ	32
4.4 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของทำสารนิพนธ์	32
บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุป	34
5.2 อภิปราย	34
5.3 ข้อเสนอแนะ	34
บรรณานุกรม	36
ภาคผนวก	37
ภาคผนวก ก ข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านหนองไธสง	38
ภาคผนวก ข แบบรายงานบริบทชุมชน בר.1-בר.12	50

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้าน	15
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลประชากรในหมู่บ้าน	22
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลที่ดินทำกินของประชากรในหมู่บ้าน	23
ตารางที่ 4.3 แหล่งน้ำที่สำคัญในหมู่บ้าน	23
ตารางที่ 4.4 ข้อมูลนักเรียนของโรงเรียนในหมู่บ้านหนองโอง	24
ตารางที่ 4.5 ประเพณีประจำปีของหมู่บ้าน	25
ตารางที่ 4.6 รายชื่อคณะกรรมการหมู่บ้าน	26
ตารางที่ 4.7 รายชื่อสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน	28

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลังหรือหลักการและเหตุผล

เนื่องจากปัญหาความยากจนเป็นปัญหาที่เรื้อรังมานานของคนไทย ซึ่งแก้ไขให้ดีขึ้นได้ รัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงจัดนโยบายเร่งด่วนในการกระจายรายได้สู่ชนบทโดยให้อยู่ในรูปของกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการจัดการ บริหารด้วยตนเองสำหรับนำไปเป็นทุนหมุนในการประกอบอาชีพ เพื่อนำไปพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านเพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

ชาวบ้านหนองโองได้รับการ โอนเงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 และมีจำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 69 คน ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่จะเข้าไปเพื่อทำการเกษตร เช่น ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ชาวบ้านหนองโองได้ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมเพื่อจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน การคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อเป็นตัวแทนในการจัดการและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เพื่อให้การจัดการและการบริหารให้เป็นไปตามระเบียบที่วางเอาไว้ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ มีเงินทุนหมุนเวียนเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในหมู่บ้านและชุมชนนำไปสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนอันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

เพื่อให้ทราบว่าการดำเนินงานการบริหารกองทุนหมู่บ้านประสบความสำเร็จเพียงใด จึงมีการประเมิน โครงการ โดยให้ทุนกับบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านเข้ามาศึกษาเกี่ยวกับการเข้าไปทำวิจัยเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน เรียนรู้การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปทำเป็นสารนิพนธ์

1.2 วัตถุประสงค์ของการดำเนินการ

วัตถุประสงค์ของการติดตามและการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อให้ทราบผลดังต่อไปนี้

1. เพื่อใช้เป็นเครื่องมือให้กับรัฐบาล ใช้ติดตามผลความคืบหน้าของกองทุนหมู่บ้านว่ามีการดำเนินการตามแผนที่ได้กำหนดเอาไว้หรือก่อให้เกิดประโยชน์กับหมู่บ้าน ชุมชน ประชากรเพียงใด

1. เพื่อใช้เป็นเครื่องมือให้กับรัฐบาล ใช้ติดตามผลความคืบหน้าของกองทุนหมู่บ้านว่ามีการดำเนินการตามแผนที่ได้กำหนดเอาไว้หรือก่อให้เกิดประโยชน์กับหมู่บ้าน ชุมชน ประชากรเพียงใด

2. ชาวบ้านมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและการจัดการบริหารกองทุนหมู่บ้าน และมีความร่วมมือกันในหมู่บ้าน ชุมชนมากน้อยเพียงใด

3. เพื่อให้รู้ว่าชาวบ้าน ได้รับประโยชน์จากกองทุนหมู่บ้านและก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ตามเจตนารมณ์ของโครงการมากน้อยเพียงใด

4. กองทุนหมู่บ้านสามารถช่วยให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ สามารถสร้างงาน สร้างรายได้และพัฒนาอาชีพ ลดรายจ่ายให้กับประชาชนในหมู่บ้านที่เป็นสมาชิกของกองทุน ได้หรือไม่

5. เพื่อให้ทราบว่ากองทุนหมู่บ้านสามารถส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้าน ให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบในการจัดระบบและบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านมากน้อยเพียงใด

1.3 กรอบแนวความคิดทางทฤษฎี

กรอบแนวความคิดและทฤษฎีในการประเมิน โครงการ ได้มีผู้นำเสนอหลักการให้ทราบ แนวทางหลายท่านด้วยกัน เช่น สตรีฟเวน (Scriven's Evaluation Ideologies And Model) ได้ให้ความหมายไว้ใน การประเมินเพื่อพัฒนาว่า “การประเมิน เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวม ข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและการกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์ในการประเมิน” โดยได้จำแนกประเภทของการประเมินออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.3.1 การประเมินยึดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมิน ที่ใช้เป้าหมายของ โครงการ เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่าการดำเนินการนั้นบรรลุเป้าหมายของ โครงการหรือไม่ โดยแบ่งการประเมินเป็น 2 ระยะ คือ

1.) การประเมินระหว่างดำเนินการ (Formative Evaluation) มีเป้าหมายของการประเมินเพื่อหาข้อดี ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนิน โครงการเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนิน โครงการระยะต่อไป

2.) การประเมินผลรวม (Summative Evaluation) มีเป้าหมาย คือ ผลผลิตที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการที่จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุง โครงการอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันให้ประสบผลสำเร็จ

1.3.2 การประเมินที่ไม่ยึดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่ไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะผลผลิตที่เกิดขึ้นตามเป้าหมายเท่านั้น แต่จะนำผลกระทบอื่น ๆ มาร่วมพิจารณาในการตัดสินใจคุณค่าด้วยระบบคุณธรรมซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ อันจะช่วยส่งเสริมให้การประเมินโครงการมีประสิทธิภาพ ในส่วนที่จะใช้ข้อมูลสารสนเทศที่สอดคล้องกับความจริงมากกว่า และมี

ความยุ่งยากที่เกิดขึ้น คือ การพิจารณาอย่างครอบคลุมในการดำเนิน โครงการใด ๆ ที่ตัวชีวิต
เกณฑ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินจะเป็นแนวทางที่ชัดเจนได้ค่อนข้างยาก

สำหรับสเตก (Stak's Concepts and Model of Evaluation) ก็ได้กล่าวเกี่ยวกับการประเมินไว้
ในหนังสือการประเมินเพื่อพัฒนาว่า “ การประเมิน คือการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่
หลากหลายแล้วนำมาจัดให้เป็นระบบ” และการประเมินของสเตกยังแบ่งการประเมินออกเป็นมิติ
ซึ่งมีด้วยกัน 2 มิติ ได้แก่มิติในแนวตั้งซึ่งจะประกอบไปด้วยสิ่งนำเข้า การปฏิบัติ และผลิต ส่วน
ในแนวนอนก็จะมีการจำแนกออกเป็นอีก 2 ส่วน คือการบรรยาย และการตัดสินใจ

แนวคิดของโพรวิส (Provus's Discreppancy Evaluation) ได้กล่าวถึงการประเมินว่า “เป็น
การกำหนดมาตรฐานและการค้นหาช่องว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐานเพื่อใช้เป็นตัววัดข้อบก
พร่องของโครงการ” การประเมินของโพรวิสยังสามารถแบ่งขั้นตอนการประเมินได้อีก 5 ขั้นตอน
ซึ่งจะประกอบไปด้วย 1) การบรรยายโครงการ 2) การประเมินการดำเนิน โครงการ 3) การ
ประเมินกระบวนการของ โครงการ 4) การประเมินผลผลิตของ โครงการ 5) การประเมินค่าใช้จ่าย
และกำไร

สำหรับกรอบความคิดทางทฤษฎีที่นำมาใช้เกี่ยวกับการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชน
เมืองนั้นใช้รูปแบบการประเมินแบบ “ซีพีพีโมเดล” (CIPP Model) ซึ่งสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam)
ได้เป็นผู้นำเอาแบบจำลองนี้มาใช้ทั้งการประเมินองค์ประกอบในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะใช้ทั้งก่อนเริ่ม
โครงการ ระหว่างการดำเนิน โครงการหรือเมื่อเสร็จสิ้น โครงการแล้วก็ได้ การประเมิน โครงการ
หมู่บ้านละ 1 ล้านบาทเป็นการประเมินระหว่างการดำเนิน โครงการ การประเมินรูปแบบนี้เป็น
การประเมินแบบครอบคลุมทุกด้านและเป็นรูปแบบที่ดีที่สุดสำหรับการประเมิน โครงการ

1.4 วิธีดำเนินโครงการ

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการทำสารนิพนธ์ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของแบบ บร.
ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

- 1) กำหนดข้อมูลที่จะทำการสัมภาษณ์ชาวบ้านให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น
- 2) สัมภาษณ์และสังเกตการณ์กลุ่มเป้าหมายที่ผู้เงินไป
- 3) จัดกลุ่มอภิปรายให้ชาวบ้านแสดงความคิดเห็น
- 4) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากชาวบ้าน โดยใช้การสอบถาม การสัมภาษณ์
- 5) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบรายงาน บร.1-บร.12

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

1) รัฐบาลได้ฐานข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและบริบทชุมชนเพื่อใช้
เป็นข้อมูลเพื่อวางแผนการพัฒนาในอนาคต

2) ชาวบ้านมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน มีความร่วมมือกันในชุมชน

3) กองทุนหมู่บ้านสามารถช่วยให้หมู่บ้านและชุมชนเกิดความเข้มแข็งในด้านเศรษฐกิจและสังคม สมาชิกในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ และพัฒนาอาชีพ

4) กองทุนหมู่บ้านสามารถส่งเสริมและพัฒนาชุมชนให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของตนเองให้เกิดประโยชน์สูงสุด

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

การจัดทำสารนิพนธ์นั้นจะต้องมีเอกสารและระเบียบต่าง ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ดำเนินการให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและให้มีปัญหาน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ ดังนั้นในสารนิพนธ์ฉบับนี้จึงได้นำเอาระเบียบที่สำคัญ ๆ มาเขียนไว้เพื่อให้ผู้อ่านสารนิพนธ์ทราบ

2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2.1.1 นโยบายระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่ม การแก้ไขปัญหา เสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบต่าง ๆ ของกองทุนหมู่บ้านที่ได้นำมาเขียนไว้นี้ได้ข้อมูลมาจากคู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่ง หนึ่งทีอระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกฎ ระเบียบที่ได้นำมามีดังนี้

2.1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- 1) เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
- 2) ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้าน และชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง
- 3) เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
- 4) เชื่อมโยงการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม
- 5) กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

2.1.3 วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วนและสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน

2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

5) เสริมสร้างศักยภาพ และความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติมีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

2) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

เพื่อให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยทางรัฐบาลจึงได้จัดระเบียบทั้ง 2 ฉบับนี้ขึ้นมาเพื่อให้ทุกหมู่บ้านและชุมชนเมืองปฏิบัติไปในทางเดียวกัน ดังนั้นในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงใช้แนวทางนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองดังกล่าวเป็นหลักในการประเมิน โครงการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544

รัฐบาลการนำโดย พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร มีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองเห็นควรมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเพื่อให้มีอำนาจและหน้าที่รับผิดชอบในการวางนโยบายและแผนงานในการจัดตั้งแผนบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อดำเนินงานตามนโยบายที่เร่งด่วนดังกล่าวเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบายเร่งด่วนที่แถลงต่อรัฐสภา อาศัยอำนาจตาม

ความในมาตรา 11 (8) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจึงวางระเบียบไว้ดังกล่าว

ข้อ 1. ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544”

ข้อ 2. ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3. บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ มติคณะรัฐมนตรี และคำสั่งอื่นใดในส่วนที่กำหนดเอาไว้แล้วในระเบียบนี้หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ 4. ในระเบียบนี้ “คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

“กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง” หมายความว่า กองทุนในระดับชาติ

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดให้เป็นหมู่บ้านตามระเบียบนี้

“หมู่บ้าน” หมายความว่า หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

“ชุมชนเมือง” หมายความว่า ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาลในเขตปกครองท้องที่พิเศษและชุมชนอื่นตามเงื่อนไขคณะกรรมการกำหนด

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 5. ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามระเบียบนี้

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวดดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ว่าด้วย เรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ วาระในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในแต่ละวาระการพ้นตำแหน่ง และว่าด้วยการประชุมในแต่ละคราวของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ว่าด้วยเรื่องความรับผิดชอบและหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บทบาท การวางนโยบาย กฎหมายและข้อบังคับที่ใช้ในการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติและการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ ให้ประชาชนได้รับรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ดังนั้น การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะขาดองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ ถ้าขาดก็จะไม่ครบองค์ประกอบและจะไม่สามารถจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านได้

2.3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การติดตาม สังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นมีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการการเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ดังนี้

- 1) จะต้องมีการเวียนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
- 2) การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะต้องเป็นไปตามข้อ 17 ของระเบียบว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ดังนี้

1) เป็นผู้ที่มีชื่อ อยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสองปีก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน

2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยอายุ 20 ปีบริบูรณ์

3) ปฏิบัติตนอยู่ในศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่คิดการพัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียด้านการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ

5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำความผิดโดยประมาท

6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด แต่รอกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก

7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด

8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งที่เสียสิทธิ์ตามมาตรา 68 วรรค 2 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540

9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)

2.4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.4.1 การขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- 1.) จัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ.2 ซึ่งขอรับแบบ กทบ.2 จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ
- 2.) ยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสินหรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด
- 3.) เปิดบัญชีธนาคาร

2.4.2 การประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เมื่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนต่อธนาคารแล้วคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับกองทุนหมู่บ้านจะประเมินความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- 1.) การคัดเลือกคณะกรรมการ
  - 2.) คุณสมบัติของคณะกรรมการ
  - 3.) ความรู้ ประสบการณ์ และความมั่นใจในการบริหารกองทุนของคณะกรรมการ
- ระเบียบข้อบังคับในการดำเนินการกองทุน
- 4.) ระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินการกองทุน
  - 5.) การมีส่วนร่วมของชาวบ้านหรือสมาชิกตามระเบียบและข้อบังคับของกองทุน
  - 6.) การปฏิบัติตัวของสมาชิกตามระเบียบและข้อบังคับของกองทุน
  - 7.) การเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน

2.5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านหนองโอง พ.ศ.2544 ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

หมวด 1 ที่ตั้ง

ที่ตั้งของกองทุนหมู่บ้าน ตั้งอยู่ ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30140

หมวด 2 วัตถุประสงค์

กองทุนหมู่บ้านหนองโอง ก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมและสร้างวินัย การอดออม การเสียสละ เอื้ออาทรซึ่งกันและกันของสมาชิกในหมู่บ้านตามวิธืแบบประชาธิปไตยดังนี้

- 1.) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
- 2.) เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์วิธีการถือหุ้น การฝากเงินสัจจะและรับฝาก
- 3.) เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก

4.) เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี

- เป็นคนซื่อสัตย์
- เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว
- เป็นคนไม่มัวเมาบายมุข
- เป็นคนรู้จักสามัคคี

5.) เพื่อพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนดี

- เป็นคนเรียนเก่ง ใฝ่หาความรู้ใหม่ เพื่อพัฒนาตนเอง
- เป็นคนคิดเก่ง คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา
- เป็นคนเก่งงาน ขยันทำงาน รับผิดชอบหน้าที่การงาน
- เป็นคนเก่ง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุก ๆ คน

หมวด 3 แหล่งที่มาของเงินทุน

ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังนี้

- 1.) เงินที่ได้รับจัดสรรจากรัฐ
- 2.) เงินกู้ยืม
- 3.) ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
- 4.) ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- 5.) เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก
- 6.) เงินค่าหุ้น
- 7.) เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กร สมาชิก
- 8.) เงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่กองทุนได้รับ โดยไม่มีเงื่อนไขผูกพัน หรือภาระติดพันอื่นใด

หมวด 4 คุณสมบัติของสมาชิก

- 1.) เป็นที่พักอาศัยและมีชื่อในทะเบียนบ้าน บ้านหนอง โอง เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปีก่อนการจัดตั้งกองทุน
- 2.) เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือน อายุระหว่าง 20-70 ปี
- 3.) เป็นกลุ่มอาชีพ หรือ องค์กรชุมชนที่มีวัตถุประสงค์และแผนการดำเนินการที่ชัดเจน
- 4.) เป็นผู้ที่มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ มีความเข้าใจ เห็นชอบด้วยกับหลักการและวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและสนใจที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมของกองทุน
- 5.) เป็นผู้พร้อมจะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
- 6.) เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
- 7.) มีความอดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
- 8.) มีเงินฝากสัจจะและถือหุ้นอย่างน้อย 5 หุ้น

หมวด 5 การเข้าเป็นสมาชิก

- 1.) ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกของกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน
- 2.) ผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อ 5 สามารถยื่นความจำนงหรือสมัครเป็นสมาชิกของกองทุนด้วยความสมัครใจ โดยยึดทะเบียนบ้านเป็นหลักคือ 1 ครัวเรือน หรือ 1 ทะเบียนบ้านสามารถสมัครเข้าเป็นสมาชิกได้ 1 ราย
- 3.) เมื่อยื่นใบสมัครแล้วคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นผู้พิจารณาว่า จะรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม โดยจะพิจารณาเดือนละ 1 ครั้ง
- 4.) เมื่อคณะกรรมการกองทุนพิจารณาคุณสมบัติตามข้อ 5 และเห็นสมควรรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกจะแจ้งให้บุคคลนั้นชำระค่าธรรมเนียบแรกเข้า ค่าหุ้น และเงินฝากสัจจะ และจะต้องชำระภายใน 3 วันนับจากวันที่ได้รับแจ้งให้เป็นสมาชิก
- 5.) ผู้ที่สมัครเข้าเป็นสมาชิกจะต้องชำระค่าธรรมเนียบแรกเข้าให้แก่กองทุนรายละ 20 บาท และจะต้องชำระภายใน 3 วันนับจากวันที่ได้รับแจ้งจากคณะกรรมการกองทุน ค่าธรรมเนียบนี้ถือเป็นรายได้ของกองทุน เรียกคืนไม่ได้

หมวด 6 การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก

ตามเหตุต่าง ๆ ดังนี้

- 1.) ตาย
  - 2.) ลาออก
  - 3.) เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ
  - 4.) ต้องคำพิพากษาให้ล้มละลาย
  - 5.) ที่ประชุมมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้เข้าร่วมประชุม
- ### 2.6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- การพิจารณาเงินกู้สำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของบ้านหนองโองนั้นพิจารณาตามระเบียบข้อบังคับที่ได้วางเอาไว้ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้
- 1.) ผู้ประสงค์ขอยื่นคำขอกู้ตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด โดยระบุวัตถุประสงค์แผนการดำเนินงานอย่างชัดเจนและมีความเป็นไปได้
  - 2.) โครงการที่เสนอขอกู้มีผลผลิตและรายได้ที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมและตรวจสอบติดตามได้
  - 3.) คำขอกู้และโครงการมีความเหมาะสมกับท้องถิ่น ความสามารถและศักยภาพของผู้กู้
  - 4.) ผู้กู้เป็นบุคคลที่เชื่อถือได้ ซื่อสัตย์ ความประพฤติดี ไม่มีวามการพนันและไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
  - 5.) ผู้กู้ต้องเสนอหลักประกันตามที่กำหนดในข้อบังคับและได้รับความยินยอมจากสามี/ภรรยา

6.) ผู้กู้ต้องเสนอหลักประกันหรือรายละเอียดเพิ่มเติมเพื่อความสะดวกต่อการพิจารณาของคณะกรรมการ(ถ้ามี)

7.) คณะกรรมการมีสิทธิในการตรวจสอบข้อเท็จจริง ขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติมได้

8.) คณะกรรมการพิจารณาอนุมัติวงเงินที่เหมาะสมกับโครงการ ซึ่งอาจจะต่ำกว่าวงเงินขอกู้ก็ได้ แต่ไม่เกินวงเงินที่ระเบียบข้อบังคับกำหนด

2.7 หลักการประเมินโครงการรูปแบบชีพพีโมเดล

ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 1 ว่า การประเมินโครงการในที่นี้ใช้รูปแบบชีพพีโมเดล ซึ่งเป็นรูปแบบแนวความคิดของสตีฟเฟิลบีม รูปแบบของการประเมินนี้เป็นการประเมินว่าโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้หรือไม่ นอกจากนี้ยังประเมินเพื่อให้ได้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ โดยเฉพาะการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบการประเมินความก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้จุดเด่น จุดด้อยการประชุม เพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมแผนการได้ทันท่วงที และมีการประเมินร่วมสรุปหลังโครงการเสร็จสิ้นแล้ว เพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการประชุมแบบจำลองที่เหมาะสมที่จะใช้เป็นกรอบความคิดในการประเมินแบบชีพพี จึงเป็นที่นิยมใช้ ทั้งนี้เพราะการประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่องและประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี ซึ่งนับได้ว่าการรับข่าวสารแบบสะสมช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวก ในการปฏิบัติจึงเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง

การประเมินแบบชีพพี จะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1.) การประเมินสภาพแวดล้อม ซึ่งในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์
- 2.) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับ โครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
- 3.) การประเมินกระบวนการ เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับการประยุกต์เพื่อใช้ควบคุมการดำเนินการของโครงการ
- 4.) การประเมินผลผลิต จะช่วยในการตัดสินใจและประเมินโครงการ

2.8 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกองทุนเสร็จแล้ว เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่าง

ยั่งยืน โดยการจัดสรรเงินทุนการศึกษาแก่บัณฑิต ให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการ และการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชน เมืองให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา เนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและประเมินโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

ดังนั้นหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์มุ่งให้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการโครงการ และประยุกต์ความรู้สู่ท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ สามารถทำการวิจัยติดตามประเมินโครงการ ตลอดจนสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นการศึกษารายกรณีเฉพาะหมู่บ้านหนองโอง หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวิธีการประเมินดังนี้

3.1 วิธีการประเมินโครงการ

รูปแบบที่ใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้ ได้ใช้การประเมินเชิงระบบในการประเมินและได้ใช้แบบจำลอง ซึ่งโครงการนี้ได้ใช้แบบจำลองในการประเมินแบบซัพพโโมเดล ซึ่งเป็นแบบจำลองที่สตีฟเฟิลบีม เป็นผู้ให้นำมาใช้ และการประเมินกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองโองในครั้งนี้ก็ได้ใช้รูปแบบการประเมินแบบซัพพโโมเดล โดยกำหนดประเด็นในการประเมินออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

3.1.1) การประเมินสภาวะแวดล้อม เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ คือ การประเมินสภาพทั่วไปของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและรายบุคคล

3.1.2) การประเมินปัจจัยนำเข้า เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร คือ การประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งหมดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

3.1.3) การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินเพื่อค้นหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ของหน่วยบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้

3.1.4) การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย

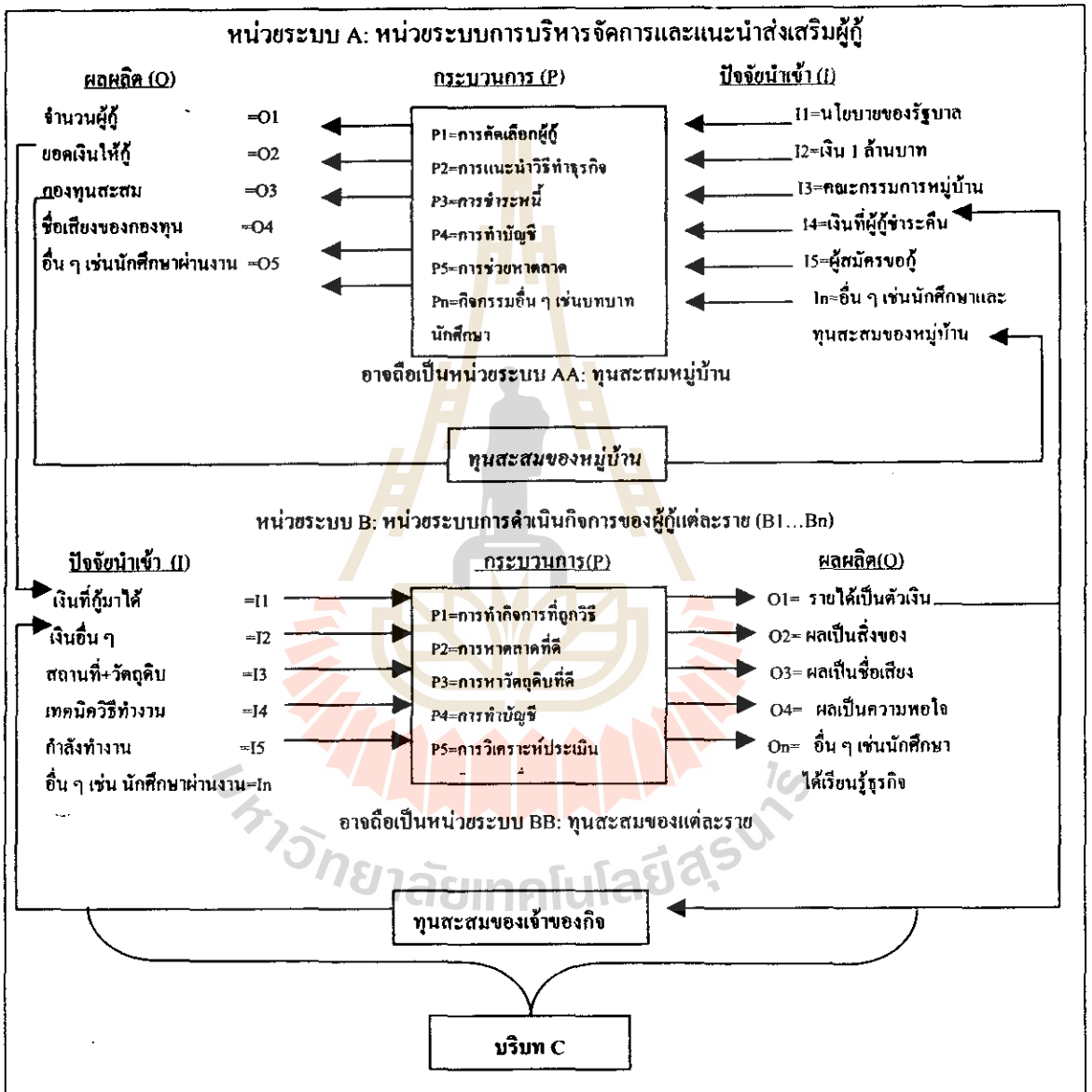
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร หมายถึง กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษาซึ่งได้แก่ บ้านหนองโองซึ่งมีครัวเรือนทั้งหมด 97 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 445 คน แบ่งเป็นเพศชาย 227 คน เพศหญิง 218 คน

กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรเพื่อใช้เป็นตัวแทนในการศึกษา ซึ่งกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมินได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบ้านหนองโองโดยใช้อัตราส่วนร้อยละ 20 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

3.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวแปรและตัวชี้วัด มีความหมายที่คล้ายคลึงกันและสามารถใช้แทนกันได้ซึ่งจากการศึกษาถึงความหมายตามทฤษฎีการประเมินเพื่อพัฒนาแล้ว หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมิน ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการนั้น จะใช้ชีพพีโมเดลซึ่งจะแสดงถึงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองดังแผนภูมิ 3.3.1 นี้

แผนภูมิที่ 3.1 แสดงระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้าน

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามแนวคิดเชิงระบบประกอบไปด้วย หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัด เพื่อที่จะประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะมีรายการตัวชี้วัดได้ดังนี้

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการ
  2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย
- ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A**

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัด จำนวน 4 หมวด คือ

1.) ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) ของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

1.1) บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของที่ดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและตัวบ่งชี้อื่น ๆ ในแบบรายงาน บร.1

ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ หรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

- 1.) ความยากจนของประเทศ
- 2.) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
- 3.) ภาวะการขาดดุลการค้าต่างประเทศ
- 4.) สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- 5.) ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
- 6.) บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบทบางคนเรียกว่า ความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท

7.) ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

8.) อื่น ๆ

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน ชุมชน สภาพป่าและหนองน้ำ สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน ชุมชน และตัวบ่งชี้อื่น ๆ ในแบบรายงาน บร.1

ตัวชี้วัดระดับท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วยตัวแปรตามบร.1 ดังต่อไปนี้

- 1.) ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน / ชุมชน
- 2.) สภาพปัจจุบัน
- 3.) ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน / ชุมชน
- 4.) ด้านวัฒนธรรม
- 5.) ข้อมูลด้านอื่นๆ เช่น

5.1) ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ เช่น การมีหนี้สินของชาวบ้าน การมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง การเช่าที่ดินทำกิน การมีทัศนคติอยากได้สิ่งนั้น สิ่งนั้นจึงต้องขายทรัพย์สินเดิมหรือกู้ยืม

5.2) วัฒนธรรมและประเพณีหรือแบบแผนการกำหนดชีวิตที่เด่น ๆ ของท้องถิ่น / ชุมชน

5.3) ลักษณะบางประการที่สื่อแสดงถึงความไม่เข้มแข็งของชุมชน / ท้องถิ่น เช่น การละทิ้งถิ่น การแตกแยกของครอบครัว ความไม่สามัคคี โรคภัยประจำท้องถิ่น เป็นต้น

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A (Input Indicator) ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 2.1) นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
- 2.2) เงิน 1 ล้านบาท
- 2.3) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 2.4) เงินที่ผู้กู้ชำระ
- 2.5) ผู้สมัครขอกู้

3. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A (Process Indicator) ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

- 3.1) การคัดเลือกผู้กู้
- 3.2) การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- 3.3) การรับชำระหนี้
- 3.4) การทำบัญชี
- 3.5) การช่วยหาตลาด

4. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A (Product Indicator) แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

- 4.1) ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร
  - 4.1.1) จำนวนผู้กู้
  - 4.1.2) ยอดเงินให้กู้
- 4.2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
  - 4.2.1) จำนวนผู้ที่ได้
  - 4.2.2) จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
  - 4.2.3) การขยายกิจการของหมู่บ้าน
  - 4.2.4) การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น
- 4.3) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)
  - 4.3.1) กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
  - 4.3.2) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
  - 4.3.3) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด

4.3.4) ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

4.3.5) อื่น ๆ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลรายประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวดคือ

1.) ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B (Context Indicator) แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.1) ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดชนิดเดียวกับตัวชี้วัดระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A

1.2) ตัวชี้วัดระดับท้องถิ่น ซึ่งเน้นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับตัวชี้วัดระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A

1.3) ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังนี้

1.3.1) ความรู้ความสามารถของผู้ดูแลครอบครัว

1.3.2) ทรัพย์สินของผู้ดูแลและเครือญาติ

1.3.3) หนี้สินธนาคารของผู้ดูแล

1.3.4) หนี้รายทูนนอกระบบของผู้ดูแล

1.3.5) อาชีพหลักของผู้ดูแล

1.3.6) รายได้ของครอบครัว

1.3.7) ประสบการณ์ในการดำเนินงาน

2.) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B (Input Indicator) ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังนี้

2.1) เงินที่กู้มาได้

2.2) เงินอื่น ๆ

2.3) สถานที่และวัสดุค้ำ

2.4) เทคนิควิธีทำงาน

2.5) กำลังทำงาน

2.6) อื่น ๆ

3.) ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B (Proocess Indicator) ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังนี้

3.1) การทำกิจการอย่างถูกวิธี

3.2) การหาตลาดที่ดี

3.3) การหาวัสดุค้ำที่ดี

3.4) การทำบัญชี

3.5) การวิเคราะห์ประเมิน

4.) ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B (Product Indicator) แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

4.1) ผลผลิตโดยตรง ได้แก่

- 4.1.1) รายได้เป็นเงิน
- 4.1.2) ผู้ที่ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ
- 4.1.3) อื่น ๆ

4.2) ผลกระทบโดยตรง ได้แก่

- 4.2.1) ผู้ที่ได้ขยายกิจการ
- 4.2.2) ผู้ที่ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เอง

- 4.2.3) อื่น ๆ

4.3) ผลกระทบทางอ้อม ได้แก่

- 4.3.1) ผู้ที่มีการพึ่งตนเอง
- 4.3.2) ผู้ที่มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
- 4.3.3) การกลับคืนถิ่นของประชาชน
- 4.3.4) อื่น ๆ

กล่าวโดยสรุปว่า ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจุบันำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้ดูแลรายต้องส่งคืนเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้นเงินที่ผู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจุบันำเข้าของหน่วยระบบ A ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นจะต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ประสบความสำเร็จเงินที่ผู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจุบันำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอหน่วยระบบ B ก็จะประสบความสำเร็จด้วย

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

3.4.1) แบบสังเกต

ซึ่งจะใช้การสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่ว ๆ ไปในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านตลอดจนการสังเกตและบันทึกขณะร่วมกิจกรรมทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

3.4.2) แบบสัมภาษณ์

โดยใช้แบบสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม ตลอดจนรายบุคคลในหมู่บ้านจากแบบรายงานต่าง ๆ (ปร.) ดังนี้

- 1.) แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน (ปร.1)
- 2.) แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน (ปร.2)
- 3.) แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ปร.3)
- 4.) แบบรายงานปฏิบัติงานรายเดือน (ปร.4)
- 5.) แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ปร.5)
- 6.) แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ปร.6)
- 7.) แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน (ปร.7)
- 8.) แบบรายงาน โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (ปร.8)
- 9.) แบบรายงานบันทึกการสัมภาษณ์ (ปร.9)
- 10.) แบบรายงานสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน (ปร.10)
- 11.) แบบรายงานแบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี (ปร.11)
- 12.) แบบรายงานการวิเคราะห์การจัดทำแผนแม่บทชุมชน (ปร.12)

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของหมู่บ้านได้จาก 2 แหล่งคือ

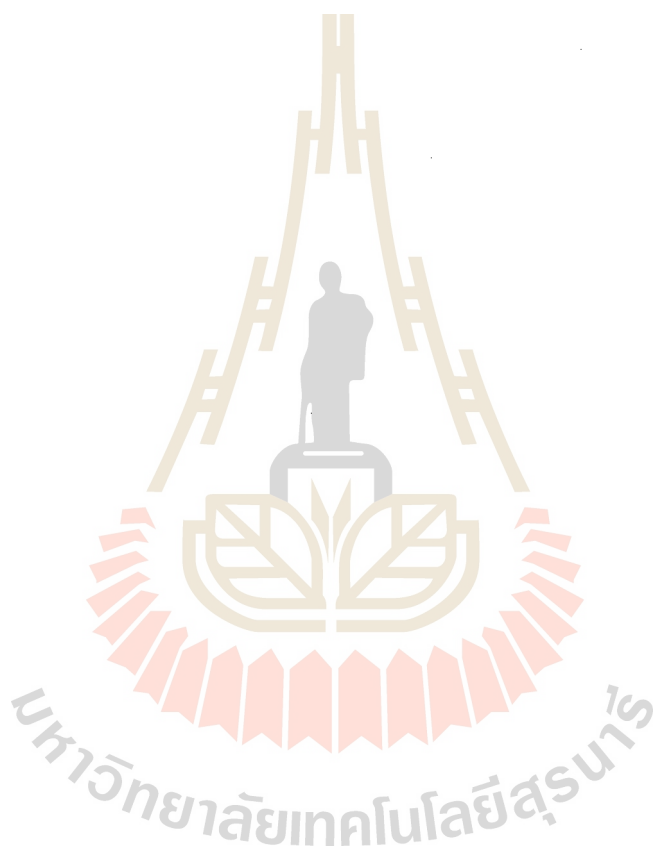
- 1.) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่เกิดรวบรวมข้อมูลได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเองโดยใช้แบบสอบถาม การจัดเวทีชาวบ้าน การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม
- 2.) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ได้จากข้อมูลเดิม คือ แบบ กชช 2ค. แบบจปฐ.

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผลโครงการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ณ หมู่ 6 บ้านหนองโอง ตำบลบ้านหัน อำเภอเสถียร จังหวัดนครราชสีมา ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

3.6.1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่ในลักษณะของตัวเลข แล้วสรุปโดยใช้ค่าสถิติข้อมูลที่ทำเป็นค่าสถิติได้ เช่น รายได้ของชาวบ้าน อายุ เพศ เป็นต้น และค่าสถิติที่ใช้ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ฐานนิยม มัชยฐาน ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นต้น

3.6.2)การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการเขียนที่บรรยายเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจหรือทัศนคติ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้ เช่น ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการเกี่ยวกับระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นต้น

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์การติดตามประเมินโครงการ

4.1 บริบทระดับท้องถิ่น

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

จากการสอบถามประวัติและความเป็นมาของหมู่บ้านหนองโองจากผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน คือ นายบุญมี โผจตุรัส ว่าในอดีตนั้นพ่อใหญ่ลาและเพื่อนได้อพยพมาจากหมู่บ้านในตำบลบ้านหันเมื่อ พ.ศ. 2418 หรือเมื่อประมาณ 126 ปี มาแล้ว และได้มาตั้งหมู่บ้านแห่งนี้ขึ้นและครั้งแรกที่มาตั้งมีทั้งหมด 3 หลังคาเรือนด้วยกันและมีอาชีพในตอนนั้น คือ การล่าสัตว์ การปลูกพืช ทำไร่ และเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อใช้งาน เดิมหมู่บ้านนี้ยังไม่มีที่ตั้งชื่อ ต่อมา พ่อใหญ่ลาและเพื่อนได้ออกไปล่าสัตว์ใกล้หนองน้ำใหญ่ใกล้หมู่บ้าน สัตว์ส่วนใหญ่ที่ล่ามาได้มีเนื้อ ละออง กับละมั่ง ละอองที่ล่ามาได้มีส่วนใหญ่เป็นตัวเมีย ผู้ใหญ่ลาเลยตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านหนองโอง” ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

2. สภาพปัจจุบัน

ในปัจจุบันบ้านหนองโองมีประชากรในหมู่บ้านทั้งหมด 445 คน โดยแบ่งออกได้ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลประชากรในหมู่บ้านหนองโอง

ลักษณะของประชากร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.เพศ		
ชาย	227	
หญิง	218	
2.ช่วงอายุ		
1 วัน – 3 ปีเต็ม	2	0.45
3 ปี 1 วัน – 6 ปีเต็ม	16	3.60
6 ปี 1 วัน – 12 ปีเต็ม	45	10.11
12 ปี 1 วัน – 14 ปีเต็ม	27	6.07
14 ปี 1 วัน – 18 ปีเต็ม	23	5.17
18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม	232	52.13
50 ปี 1 วัน – 60 ปีเต็ม	35	7.87
60 ปี 1 วันขึ้นไป	44	9.89

ประชากรในหมู่บ้านร้อยละ 52.13 % อยู่ในวัยผู้ใหญ่ซึ่งเป็นวัยกำลังทำงาน ซึ่งวัยรุ่นจะออกไปทำงานในเมืองและกำลังศึกษาต่อในระดับต่างๆ ที่เหลืออยู่ในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็น คนชราและเด็กที่เรียนอยู่ในหมู่บ้าน สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน เป็นดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับบ้านหนองกก
ทิศตะวันออก	ติดกับบ้านนาหนอง
ทิศตะวันตก	ติดกับบ้านห้วยลึก
ทิศใต้	ติดกับบ้านไก่อ่ซ่า

สภาพดินในหมู่บ้านเป็นดินเหนียวปนดินทราย พืชที่เพาะปลูกได้ดี คือ การปลูกมันสำปะหลัง ข้าวโพด ชาวบ้านจะมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ดังจะแสดงในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลที่ดินทำกินของประชากรในหมู่บ้าน

จำนวนที่ดิน (ไร่)	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
1-5	11	12.79
6-10	34	39.53
11-12	21	24.42
21-50	20	25.26

แหล่งน้ำที่สำคัญที่ใช้ในการอุปโภคบริโภคนั้น ไม่สามารถใช้ได้ตลอดปี เพราะจะมีการนำน้ำนั้นมาใช้เพื่อทำการเกษตร แหล่งน้ำต่าง ๆ ที่มีอยู่ จึง ไม่เพียงพอ แหล่งน้ำที่ใช้ได้แก่

ตารางที่ 4.3 แหล่งน้ำที่สำคัญในหมู่บ้าน

แหล่งน้ำ	ระยะเวลา
บ่อน้ำบาดาล 2 แห่ง	ใช้ได้ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำสาธารณะ 1 แห่ง	ใช้ได้ไม่ตลอดปี
ฝายกั้นน้ำ 1 แห่ง	ใช้ได้ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำของชาวบ้าน	ใช้ได้ไม่ตลอดปี
คลองส่งน้ำจากฝายกั้นน้ำ	ใช้ได้ไม่ตลอดปี

3. ด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้าน

ระบบสาธารณูปโภคในหมู่บ้านหนองโงมิดังนี้

ไฟฟ้า ใช้เมื่อ พ.ศ. 2534

น้ำประปา ใช้เมื่อ พ.ศ.2544

โทรศัพท์สาธารณะ 2 แห่ง ใช้เมื่อ พ.ศ.2545

มีวัด 1 แห่ง มีพระ 1 รูป

ร้านค้าชุมชน 4 แห่ง

ถนนลูกรัง ยาว 1,739 เมตร

โรงเรียน 1 แห่ง สอนนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 มีนักเรียนทั้งหมด 41 คน ครู 4 คน
ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลนักเรียนของโรงเรียนในหมู่บ้าน

ชั้น	จำนวนนักเรียน (คน)	จำนวนห้อง (ห้อง)
อนุบาล 1	8	1
อนุบาล 2	5	1
ประถมศึกษาปีที่ 1	5	1
ประถมศึกษาปีที่ 2	3	1
ประถมศึกษาปีที่ 3	8	1
ประถมศึกษาปีที่ 4	5	1
ประถมศึกษาปีที่ 5	3	1
ประถมศึกษาปีที่ 6	4	1
รวม	41	8

ชาวบ้านในหมู่บ้านพูดภาษาลาวหรือ ภาษาอีสานและนับถือศาสนาพุทธและมีการทำบุญในประเพณีต่าง ๆ เหมือนชาวบ้านในละแวกเดียวกัน เช่น ในตาราง

ตารางที่ 4.5 ประเพณีประจำปีของหมู่บ้าน

เดือน	ประเพณี
มกราคม	การทำบุญขึ้นปีใหม่
กุมภาพันธ์	การทำบุญเดือน 3 เทศมหาชาติ
เมษายน	การทำบุญเดือน 5 (สงกรานต์)
กรกฎาคม	การทำบุญเข้าพรรษา
กันยายน	การทำบุญออกพรรษา ดักบาตรเทโว
พฤศจิกายน	การทำบุญเดือนสิบสอง ลอยกระทง

โดยสรุปแล้วหมู่บ้านหนองโอง เป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งที่มีขนบธรรมเนียมและประเพณีที่ดีสืบเนื่องกันมา และหมู่บ้านนี้ก็เป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งที่มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องของการทำมาหากิน เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีอาชีพทำไร่ ทำนาและในการทำไร่ ทำนาในแต่ละครั้งจะต้องอาศัยฝนในการเพาะปลูกพืชผลต่าง ๆ และชาวบ้านไม่มีอาชีพเสริม และการทำอาชีพเสริมในหมู่บ้านก็จะเป็นการทำเฉพาะบุคคลมากกว่า ชาวบ้านจะไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มเท่าใดนัก กลุ่มอาชีพที่ตั้งขึ้นมานั้นบางครั้งก็เลิกกิจ ไปเพราะว่าไม่มีการดูแลเอาใจใส่ งานเท่าที่ควร

4.1 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองโอง หมู่ 6 โดยภาพรวม มีดังนี้

4.2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

1.1) ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ชาวบ้านบางคนยังไม่เข้าใจว่ากองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทได้มาแล้วจะต้องทำอย่างไรบ้าง เช่น การกู้ การส่งคืน และการปฏิบัติเมื่อกู้เงินไปแล้ว

2) เงิน 1 ล้านบาท ใช้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน ปัจจุบันเงิน 1 ล้านบาทชาวบ้านได้กู้ไปแล้ว 919,055 บาท และเงิน 1 ล้านบาทคงเหลือ 80,945 บาท และเป็นเงินที่ต้องช่วยกันดูแลเพื่อให้ได้ผลประโยชน์เกิดขึ้นแก่หมู่บ้าน

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน คือ ตัวแทนของชาวบ้านที่เข้ามาดูแลผลประโยชน์และบริหารงาน ประสานงานระหว่างชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ แทนชาวบ้านในหมู่บ้านทั้งหมด และจะต้องได้รับการคัดเลือกจากชาวบ้านที่ชาวบ้านเห็นสมควร

ตารางที่ 4.6 ตารางรายชื่อคณะกรรมการหมู่บ้าน

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	ประสบการณ์
1.นายทองดี เชิดชู	ประธานกองทุนหมู่บ้าน	อดีตประธาน อบต. กรรมการ อบต.
2.น.น.เชษฐชัย เสงจันทร์	รองประธานกองทุนหมู่บ้าน	-
3.นายสุเทพ สร้อยสระคู	เลขานุการกองทุนหมู่บ้าน	อดีตผู้ใหญ่บ้าน
4.นายวันนา ไผ่จตุรัส	เหรัญญิกกองทุนหมู่บ้าน	อดีตผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
5.นายบุญมี ไผ่จตุรัส	กรรมการกองทุนหมู่บ้าน	ผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน
6.นายอุดม เชิดชู	กรรมการกองทุนหมู่บ้าน	ประธานกลุ่มสมาชิกสหกรณ์สีคิ้ว
7.นายสมหมาย สิงจันทร์	กรรมการกองทุนหมู่บ้าน	-
8.นายไชยา แปงจันทร์	กรรมการกองทุนหมู่บ้าน	-
9.นายสุชาติ เชิดชู	กรรมการกองทุนหมู่บ้าน	-
10.นายวีระ เพี้ยชัย	กรรมการกองทุนหมู่บ้าน	-
11.นางสุวรรณชาติ จันทร์	กรรมการกองทุนหมู่บ้าน	อสม. กรรมการกลุ่มสตรีแม่บ้าน
12.นายมานิตย์ ทีจันทร์	กรรมการกองทุนหมู่บ้าน	-
13.นายเหรียญ นามบุตร	กรรมการกองทุนหมู่บ้าน	-

ที่กลุ่มคนดังกล่าว ชาวบ้านให้ความไว้วางใจให้เป็นคณะกรรมการ เพราะร้อยละกว่า 46.15% เคยเป็นผู้นำชาวบ้านและในปัจจุบันก็ยังเป็นผู้นำชาวบ้านอีกด้วย

4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน คือทุนหมุนเวียนให้กับชาวบ้านที่ไม่ได้กู้ในงวดถัดไป แต่เนื่องจากชาวบ้านบ้านหนองโอง ยังไม่มีการส่งคืนก็จะไม่ถือเป็นปัจจัยนำเข้า จะเป็นปัจจัยนำเข้าของหมู่บ้าน บ้านหนองโองก็ต่อเมื่อ สมาชิกนำเงินมาชำระคืน

5) ผู้สมัครขอกู้ คือ ชาวบ้านบ้านหนองโอง หมู่ 6 ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ได้มีการเขียน โครงการขอกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและมีการพิจารณาอนุมัติเรียบร้อยแล้ว และมีจำนวนทั้งสิ้น 50 คนของจำนวนสมาชิกทั้งหมด 69 คน ดังที่ตารางแสดง

ตารางที่ 4.7 ตารางแสดงรายชื่อผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน

ชื่อ-สกุล	โครงการ (อาชีพ)	จำนวนเงิน(บาท)
1. นางอุทัย สร้อยสระคู	ซื้อวัว	20,000
2. นางดา นามบุตร	ซื้อวัว	20,000
3. นางเฉลียว พรหมจันทิก	ซื้อวัว	20,000
4. นายสุบิน จินจันทิก	ซื้อวัว	20,000
5. นายสมหมาย สิงจันทิก	ซื้อวัว	15,000
6. นายบุญธรรม แจกจันทิก	ซื้อวัว	19,500
7. นายสองคร เดียนจันทิก	ทำไร่มันสำปะหลัง	20,000
8. นางรินดา ยศสูงเนิน	ทำไร่มันสำปะหลัง	20,000
9. นางทองหล้า จูจันทิก	ทำไร่มันสำปะหลัง	20,000
10. นางอรัญ โฉจรุส	ทำไร่มันสำปะหลัง	20,000
11. นายถนอม เพ็ญจันทิก	ทำไร่มันสำปะหลัง	20,000
12. นางสาวแดง แปงจันทิก	ทำไร่มันสำปะหลัง	18,000
13. นางประมวล เชิดชู	ทำไร่มันสำปะหลัง	19,000
14. นางทองแรม เพ็ญชัย	ทำไร่มันสำปะหลัง	15,000
15. นางแสง ประดิษฐ์	ทำไร่มันสำปะหลัง	20,000
16. นายอคุลย์ เสาจันทิก	ซ่อมแซมเล้าไก่	20,000
17. นายก้าน ศรีเพ็ชร	ซ่อมแซมเล้าไก่	20,000
18. นายอู๋ เสาจันทิก	ซ่อมแซมเล้าไก่	20,000
19. นางไพฑูย์ ทิจจันทิก	ซ่อมแซมเล้าไก่	20,000
20. นางสาวส้มโอ เชิดชู	เจาะน้ำบาดาล	20,000
21. นางสาวลี แปงจันทิก	ทำขนมจีน	20,000
22. นางสาวแดง แรมจันทิก	ทำไร่ข้าวโพด	20,000
23. นางสาวเนียม แปงจันทิก	ทำไร่	20,000
24. นางเจียม เชิดชู	ทำไร่	20,000
25. นางอนันต์ แปงจันทิก	ทำไร่	20,000
26. นางทองปาน โหมกจันทิก	ทำไร่	20,000
27. นางบุญเหลี่ยม เพ็ญชัย	ทำไร่	20,000
28. นางสาวนิก บุตรวงษ์	ทำไร่	20,000

ตารางที่ 4.7 ตารางแสดงรายชื่อสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน (ต่อ)

ชื่อ-สกุล	โครงการ (อาชีพ)	จำนวนเงิน (บาท)
29.นางแดงอ่อน มีชัย	ทำไร่	15,000
30. นางนันทวรรณ ศรีกรรณ	ทำไร่	19,000
31. นายอำนาจ ศรีเพชร	ทำไร่	15,000
32. นางบุปผา แซ่ลิ้ม	ทำไร่	19,500
33. นางมะณี มั่งจันทิก	ทำไร่มันสำปะหลัง	20,000
34. นางสาวรณ ชาดิจันทิก	ทำไร่มันสำปะหลัง	19,000
35. นายทองเหรียญ มินจันทิก	ทำไร่มันสำปะหลัง	20,000
36. นายวันนา ไผ่จตุรัส	ทำไร่มันสำปะหลัง	20,000
37. นายพรวน พรหมจันทิก	เลี้ยงวัว	20,000
38. นายประสิทธิ์ กาลิโก	เลี้ยงไก่	15,000
39. นายบุญมี ไผ่จตุรัส	เลี้ยงวัว	20,000
40. นางอุทัย เจิกจันทิก	ทำไร่มันสำปะหลัง	15,000
41. นางวัลยา พามชมภู	เลี้ยงเป็ดพันธุ์เนื้อ	20,000
42. นายชานนท์ เชิดชู	ทำไร่มันสำปะหลัง	20,000
43. นางจันทร์แรม พิมพ์จันทิก	ทำไร่มันสำปะหลัง	20,000
44. นายมี ชศสูงเนิน	เลี้ยงวัว	20,000
45. นายทวี ไผ่จตุรัส	ทำไร่มันสำปะหลัง	20,000
46. นางสาวรณ สมใจ	ทำไร่มันสำปะหลัง	15,000
47. นางขมณา โหมกจันทิก	ทำไร่มันสำปะหลัง	15,000
48. นางวรรณิ พันธุ์เพ็ง	ทำไร่มันสำปะหลัง	20,000
49. นางปิ่น ภูมิโคกรักษ์	ทำไร่มันสำปะหลัง	10,000
50. นายสุรศักดิ์ เชิดชู	ทำไร่มันสำปะหลัง	10,000

6) อื่น ๆ เช่น นักศึกษาและทุนสะสมของชาวบ้าน นักศึกษาคือ คนที่คอยช่วยเหลือให้คำปรึกษาแก่คณะกรรมการในหมู่บ้าน ทุนสะสม ดูจากความสนใจในการออมของชาวบ้าน และจำนวนเงินสะสมของชาวบ้าน 7,130 บาท

1.2) ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

- 1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้านพบว่า การคัดเลือกผู้กู้จะพิจารณาตามคุณสมบัติของผู้กู้ ความสามารถในการชำระหนี้และตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร
- 2) การแนะนำวิธีทำธุรกิจ ชาวบ้านที่กู้เงินไป จะนำไปประกอบอาชีพที่ชาวบ้านทำมา และยังทำอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นจึง ไม่มีปัญหาในเรื่องการประกอบอาชีพ
- 3) การชำระหนี้ พบว่าตอนนี้ ชาวบ้านบ้านหนองโอง หมู่ 6 ยังไม่มีการชำระหนี้ เพราะการชำระหนี้มีสัญญาการชำระ 1 ปี จะมีการชำระหนี้ในเดือนพฤศจิกายน และการชำระหนี้ที่ผู้กู้จะต้องนำเงินที่กู้ไปชำระคืนที่ธนาคารออมสินในสาขาที่กองทุนหมู่บ้านเป็นสมาชิก
- 4) การทำบัญชี พบว่า เป็นเรื่องที่คณะกรรมการลำบากใจมากที่สุดและเห็นว่ามีความยุ่งยากมากจนทำให้กรรมการเบื่อกว่าไม่อยากทำบัญชี เพราะความไม่เข้าใจในระบบการทำบัญชี ถึงแม้จะมีการอบรม การประชุมชี้แจงจากเจ้าหน้าที่การทำบัญชีโดยตรงแล้วก็ตาม
- 5) การช่วยหาตลาด ตลาดเป็นตลาดที่รับซื้อผลผลิตที่แน่นอน เพราะเป็นตลาดที่ชาวบ้านนำผลผลิตไปขายอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี
- 6) กิจกรรมอื่น ๆ เช่น บทบาทนักศึกษา

1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A

- 1) ผลโดยตรง (Immediate Result) พบว่า
  - จำนวนผู้กู้ ผู้กู้เงินมีทั้งหมด 50 ราย เป็นเงิน 919,055 บาท คิดเป็นร้อยละ 78.26 จากจำนวนสมาชิกทั้งหมด
  - ยอดเงินให้กู้ ให้กู้ได้ร้อยละ 20,000 บาท แต่ไม่เกิน 50,000 บาท แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) พบว่า
  - จำนวนผู้ที่ได้ จะต้องเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและจะต้องมีเงินสะสมในกองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านหนองโองมีสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งสิ้น 69 ครัวเรือน และกู้เงินไปแล้วทั้งสิ้น 50 ครัวเรือน
  - จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน การออมทรัพย์ของชาวบ้านเพิ่มขึ้น ทำให้รู้จักแบ่งเงินเอาไว้เพื่อเป็นการออมและเป็นทุนยามฉุกเฉินให้กับชาวบ้าน
  - การขยายกิจการของผู้กู้ ผู้กู้สามารถขยายกิจการของตนเองตามความสามารถในการบริหาร ซึ่งจะเป็นการดีสำหรับแรงงานในหมู่บ้าน เพราะจะมีการจ้างงานในหมู่บ้าน
  - การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น เมื่อมีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนเกิดขึ้นก็จะทำให้ชาวบ้านมั่นใจในการประกอบอาชีพมากขึ้น และชาวบ้านอาจจะหันมาประกอบอาชีพเสริมเมื่อหมดงานประจำที่ทำอยู่

3)ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) พบว่า

- กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง กองทุนสามารถช่วยให้ชาวบ้านมีเงินทุนที่มั่นคง ชาวบ้านกล้าลงทุน เพราะเสียดอกเบี้ยถูกกว่าแหล่งเงินกู้อื่นๆ เช่น ธ.ก.ส. (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์) ซึ่งจะคิดดอกเบี้ยในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 9 บาทต่อปี และเงินกู้ในระบบ ซึ่งจะคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 5 บาทต่อเดือน

- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้ ชาวบ้านมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากกลุ่มอาชีพเดียวกันภายในหมู่บ้านและต่างท้องถิ่น ทำให้ประสบการณ์กล้าตัดสินใจทำธุรกิจมากขึ้น และมีความคิดใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น เช่น กลุ่มทอผ้า จะมีการคิดค้นลวดลายและรูปแบบใหม่ ๆ มากขึ้น

- ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ ท้องถิ่นมีการพึ่งตนเองมากขึ้น สามารถยืนอยู่ได้ เพราะการทำธุรกิจของชาวบ้านซึ่งเป็นแบบการพึ่งแรงงานในหมู่บ้าน ซึ่งอาจเป็นธุรกิจที่ไม่กว้างขวางมากนัก แต่ก็ช่วยให้ท้องถิ่นมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น

4.2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้นำแต่ละราย

1) ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1.1) ประสบการณ์ในการดำเนินงานของผู้นำจะดีในลักษณะของอาชีพที่เคยทำมาแล้วในอดีต ผู้นำจึงรู้ว่าจะต้องทำอะไรและมีขั้นตอนอย่างไรบ้าง ข้อเสียคือ ทุกคนในหมู่บ้านจะทำเหมือน ๆ กันไม่ค่อยมีอะไรแตกต่างกันมากนัก ดังนั้น ตลาดที่รองรับมีน้อย จึงถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง

1.2) อื่น ๆ ที่เกี่ยวกับบริบทหน่วยระบบ B นอกจากจะมีประสบการณ์ของผู้นำแล้วความพร้อมในด้านต่าง ๆ ในการทำธุรกิจ เช่น ปัจจัยนำเข้า กระบวนการการผลิต ผลผลิต นอกจากนี้ผู้ประกอบการจะต้องมีความพร้อมก่อน

2) ผลประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

2.1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืมกองทุนหมู่บ้าน พบว่า จุดเด่นคือ สามารถกู้ได้ง่าย เพราะคณะกรรมการเป็นคนที่ยังกันดี จุดด้อยคือ ไม่สามารถกู้ได้คราวละมาก ๆ เพราะวงเงินให้กู้มีน้อย บางครั้งชาวบ้านต้องกู้เงินในระบบเพิ่ม

2.2) สถานที่ เป็นสถานที่ที่เป็นของเราเอง ซึ่งมีอยู่แล้ว เพียงแต่ต้องเพิ่มเติมอุปกรณ์เพิ่มอีก

2.3) วัตถุดิบ เป็นวัตถุดิบที่สามารถหาได้ในท้องถิ่น เช่น การเลี้ยงวัว ก็จะมีวัว มีหญ้าอยู่แล้วในท้องถิ่น ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่สามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่น

2.4) เทคนิควิธีทำงาน เช่น กลุ่มเลี้ยงวัว ชื่อมาตอนแรกจะมีวัวเพียงไม่กี่ตัว จะมีการรวมกลุ่มกันเพื่อให้เป็นระบบมากขึ้น

2.5) กำลังแรงงาน ก็สามารถหาได้ง่ายจากคนในท้องถิ่นที่ทำธุรกิจนั้น เช่น กลุ่มถนนอาหารก็จะใช้กำลังแรงงานจากกลุ่มสตรีแม่บ้านหรือ คนที่ว่างจากการทำงานประจำในหมู่บ้าน

3) ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

3.1) การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้ดูแลราย พบว่า มักจะประสบความสำเร็จ เพราะได้มีการศึกษาขั้นตอนต่าง ๆ ก่อนที่จะลงมือดำเนินการและบางครั้งก็ได้รับแนะนำต่าง ๆ จากการพูดคุยกัน

3.2) อื่น ๆ เกี่ยวกับกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า การตลาดที่ดี การหาวัตถุดิบที่ดี การทำบัญชี การวิเคราะห์ประเมินผลกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ถือว่ามีความสำคัญกับระบบกระบวนการผลิตมาก เพราะถ้ากระบวนการสรรหาสิ่งไม่ดีและไม่ถูกต้องธุรกิจอาจจะล้มเหลวได้

4) ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

4.1) ผลโดยตรง พบว่า

- รายได้เป็นรายได้ที่เกิดจากการขายผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรที่เกิดขึ้นจากการทำธุรกิจที่กู้เงินมา

- ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งที่ได้คือ สิ่งของที่ได้คือ ผลผลิตที่เกิดจากการที่ผู้กู้ได้ลงทุนทำไป เช่น การทำไร่ ทำนา ก็จะได้ผลผลิตเป็นสิ่งที่ตอบแทน

4.2) ผลกระทบโดยตรง

- ผู้กู้ได้ขยายกิจการ ผู้กู้มีความสามารถในการขยายกิจการของคนเพิ่มขึ้น

- ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้า

ด้วยตนเอง

4.3) ผลกระทบทางอ้อม

- ผู้กู้สามารถพึ่งตนเองได้โดยการทำกิจการและสามารถชำระหนี้ได้ตามระยะเวลา

- ผู้กู้มีศักยภาพและขยายกิจการ สามารถช่วยเหลือแรงงานในหมู่บ้านให้มีงานทำและมีรายได้

- การกลับคืนท้องถิ่นของประชาชนในหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น เพราะในท้องถิ่นมีการจ้างงาน ช่วยให้ไม่ต้องออกไปหางานทำนอกบ้าน

4.4 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านเพื่อประกอบอาชีพต่างๆ ในหมู่บ้านหนองโอง สรุปได้ดังนี้

4.4.1) อาชีพเลี้ยงวัว ปังจัญนำเข้าที่ตี ได้แก่ เงินทุน แม่พันธุ์ พ่อพันธุ์ และกระบวนการเลี้ยงที่ดี ได้แก่ การเลี้ยงดูที่ถูกต้อง การฝึกหัด การให้อาหารเสริม โรงเลี้ยง ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ การตกลูกของวัว ในแต่ละปีว่าจะมีราคาดี

4.4.2) อาชีพเลี้ยงเป็ด ปังจัญนำเข้าที่ตี ได้แก่ เงินทุน ลูกเป็ด อาหาร โรงเรือน กระบวนการเลี้ยงที่ดี ได้แก่ การอนุบาลลูกเป็ด การให้อาหาร การให้อยู่ในโรงเรือนที่สะอาด มีน้ำที่เหมาะสมกับการเลี้ยงเป็ด ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ เป็ดมีน้ำหนักดี ขายได้ราคา และไม่มีโรค

4.4.3) อาชีพเลี้ยงไก่ ปังจัญนำเข้าที่ตี ได้แก่ ลูกไก่ อาหาร โรงเรือน กระบวนการเลี้ยงที่ดี ได้แก่ การดูแลลูกไก่ การให้อาหาร การให้น้ำ โรงเรือนที่สะอาด ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณ ได้แก่ ไก่สุขภาพแข็งแรง น้ำหนักดี ไข่ดก

4.4.4) อาชีพทำไร่สำปะหลัง ปังจัญนำเข้าที่ตี ได้แก่ พันธุ์มันสำปะหลัง ปุ๋ย กระบวนการปลูกมันสำปะหลังที่ดี ได้แก่ การเตรียมดินในการปลูก เช่น การไถดิน การปลูก การใส่ปุ๋ยที่เหมาะสม การถางหญ้าและบำรุงดิน ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ แป้งมันสำปะหลังดี มีน้ำหนัก ขายได้ราคาดี

4.4.5) อาชีพทำไร่ข้าวโพด ปังจัญนำเข้าที่ตี ได้แก่ เมล็ดข้าวโพด ปุ๋ย กระบวนการปลูกข้าวโพดที่ดี ได้แก่ การเตรียมดิน การปลูก การใส่ปุ๋ยในระยะเวลาที่เหมาะสม การถางหญ้าและการเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ ข้าวโพดไม่มีความชื้นสูง ให้ผลผลิตดี ขายได้ราคาดี

4.5 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสานิพนธ์

4.5.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้ง 5 ข้อ พบว่า

1) การเกิดกองทุน พบว่า ชาวบ้านให้ความร่วมมือในการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ระเบียบบริหารกองทุนหมู่บ้านที่ต้องใช้เป็นแนวทางในการบริหาร ชาวบ้านมีความสามัคคี และมีสิ่งที่ดีเกิดขึ้นกับชาวบ้านในหมู่บ้าน

2) ระบบบริหารกองทุน พบว่า ระบบบริหารกองทุนมีความเรียบร้อยดี คณะกรรมการหมู่บ้านให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการบริหารงาน

3) การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า ชาวบ้านมีการเรียนรู้ที่จะพึ่งตนเองคือ คิดหาวิธีการและเทคนิคในการทำอาชีพของตนเองที่ทำอยู่ให้ดีขึ้นและสามารถช่วยเหลือตนเองและชุมชนได้

4) การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ มีการสร้างภูมิคุ้มกันเกี่ยวกับเศรษฐกิจภายในหมู่บ้านให้กับชาวบ้าน โดยมีการทำอาชีพเสริมให้สามารถพึ่งตนเองและช่วยชุมชนโดยการปรึกษาหารือ และให้ความรู้ให้มากที่สุด

5) การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่า ชาวบ้านในหมู่บ้านมีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง และมีความสามารถที่จะประกอบธุรกิจตามที่ระบุไว้ในโครงการการขอกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและธุรกิจนั้นก็สามารถให้ผลตอบแทนได้

4.5.2) ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

1) ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

- 1.1) มีความสามัคคีเกิดขึ้นในหมู่บ้าน
- 1.2) มีความร่วมมือระหว่างผู้นำชุมชนและชาวบ้านมากขึ้น
- 1.3) มีการช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐมากขึ้น
- 1.4) มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 1.5) ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำงาน

2) ปัจจัยด้านลบ พบดังนี้

- 2.1) มีการตั้งกลุ่มขึ้นเพื่อก่อความไม่สงบในหมู่บ้าน
- 2.2) ชาวบ้านไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการกู้เงิน
- 2.3) คณะกรรมการบางคนไม่ทราบหน้าที่ของตนเอง
- 2.4) ชาวบ้านไม่เข้าใจเกี่ยวกับระเบียบบริหารกองทุนหมู่บ้าน

4.5.3) การเกิดองค์การเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า ชาวบ้านให้ความสนใจในการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ มากขึ้น เช่น ในปัจจุบันนี้ในหมู่บ้านหนองโอง ได้มีวิทยากรจากรัฐเข้ามาสอนการทอผ้าด้วยกี่กระตุก การเย็บจักรอุตสาหกรรม การไปดูงานที่ต่างอำเภอ ต่างจังหวัด ชาวบ้านจะให้ความสนใจมากเป็นพิเศษที่ต้องการจะเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนาของกลุ่มของตนเอง

4.5.4) ความเข้มแข็งของชุมชน

1) ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบว่า มีชาวบ้านเพียงบางส่วนเท่านั้นที่ตั้งใจจริงและปฏิบัติตามที่รัฐบาลกำหนดและคาดหวังเอาไว้ คือ ก่อเกิดอาชีพต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เช่น การเลี้ยงสัตว์ ส่วนมากจะกู้เพื่อทำไร่ ทำนา ทำให้เกิดการเก็บหนี้เป็น ไปได้ยากพอสมควร

2) ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนคติของชุมชนท้องถิ่น พบว่า การเข้าใจว่าคนในหมู่บ้านทุกคนจะต้องเป็นคนรวยเหมือน ๆ กันทุกคน มีบ้านหลังใหญ่ มีรถขับ ถึงแม้ว่าจะมีหนี้เพิ่มก็ตาม

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

จากการติดตามผลการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านหนองโอง หมู่ 6 ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังนี้

กองทุนหมู่บ้านจัดตั้งเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2544 และได้รับการโอนเงินเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 เป็นจำนวนเงิน 1 ล้านบาท โดยการโอนเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้านหนองโอง ซึ่งเปิดบัญชีไว้กับธนาคารออมสิน สาขาสีคิ้ว ซึ่งจะเปิดบัญชีไว้ 2 เล่มคือ

1. บัญชีธนาคารกองทุนหมู่บ้าน เลขที่บัญชี 06-4307-20-064486-2
2. บัญชีธนาคารเงินสะสมกองทุน เลขที่บัญชี 06-4307-20-064485-7

ซึ่งสมาชิกกองทุนมีทั้งหมด 69 ครัวเรือน และสามารถกู้เงินได้แล้วจำนวน 50 ครัวเรือนโดยปล่อยให้ผู้กู้ครั้งแรกเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 โดยสมาชิกที่กู้ได้ครั้งแรกจำนวน 22 คน อาชีพที่สมาชิกขอกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน คือ การทำไร่ และการเลี้ยงสัตว์

5.2 อภิปรายผล

ผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองโอง ปัจจุบันเงินทุนที่กรรมการได้ปล่อยกู้ให้กับสมาชิกกองทุนหมู่บ้านนั้น ในตอนนี้ยังไม่สามารถเก็บหนี้ได้ เพราะสมาชิกที่กู้เงินไปนั้นยังไม่สามารถที่จะหาเงินมาชำระหนี้ให้กับกองทุนได้เพราะธุรกิจที่สมาชิกกู้เงินไปลงทุนนั้นยังไม่ได้ให้ผลตอบแทนรายได้ที่เป็นตัวเงิน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองโองคาดว่าจะได้รับการชำระหนี้จากสมาชิกกองทุนบ้านในเดือนธันวาคม เพราะการปล่อยกู้จะครบ 1 ปีตามที่ระบุไว้ในข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน ถ้ามีการชำระหนี้ของกองทุนหมู่บ้านบ้างแล้วก็จะทำให้รู้ถึงแนวทางในการดำเนินงานของกองทุนมากขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน

1.) การชำระคืนเงินกู้ควรมีการกำหนดระยะเวลาของแต่ละโครงการออกไปไม่ให้เหมือนกันทุกโครงการเพราะบางโครงการที่ชาวบ้านทำเรื่องเพื่อขอกู้เงินนั้นต้องใช้เวลามากกว่าจะมีผลตอบแทน เช่นการเลี้ยงวัว

2.) ควรมีการพิจารณาตามความเหมาะสมของโครงการ หลักคำประกัน และความสามารถในการประกอบธุรกิจ

3.) ระยะเวลาของการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการแต่ละท่านนั้นน้อยเกินไปเพราะกรรมการชุดแรกปล่อยเงินกู้ออกไป และยังไม่มีการลงรายละเอียดทำให้การประสานไม่ค่อยดีทำให้เกิดข้อผิดพลาดมาก

5.3.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

1.) คณะกรรมการควรมีความร่วมมือในการบริหารงานกันมากกว่านี้เพราะกรรมการบางคนไม่เข้าใจระบบการทำงาน

2.) คณะกรรมการพิจารณาเงินกู้ไม่ควรเห็นแก่พวกห้องของตนเองมากเกินไปเพราะจะทำให้เกิดการแตกแยก

3.) กรรมการทุกคนควรมีส่วนร่วมในการพิจารณาในเรื่องต่าง ๆ มากกว่านี้เพราะเป็นหน้าที่ของกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ต้องเข้าร่วมในการพิจารณา

5.3.3 ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

1.) ชาวบ้านควรนำเงินที่นำไปประกอบอาชีพตามที่เขียนไว้ในโครงการ เพราะจะทำให้ไม่มีปัญหาในภายหลัง

2.) สมาชิกควรคืนเงินพร้อมดอกเบี้ยตามกำหนดระยะเวลาที่กำหนดเอาไว้เพื่อให้สมาชิกคนอื่นจะได้มีโอกาสกู้เงินได้อีก และจะได้ไม่ต้องเสียเบี้ยให้เป็นภาระในการชำระหนี้

3.) ชาวบ้านไม่ควรนำเงินที่กู้ไปนั้นไปใช้อย่างไม่ถูกต้อง เพราะจะทำให้เกิดความเดือดร้อน จากการไม่มีเงินนำมาชำระคืนให้กับกองทุนได้เมื่อถึงกำหนดการชำระหนี้

บรรณานุกรม

- การจัดการและการวางแผนธุรกิจ. 2545. ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ศรีสยามพริ้นท์แอนแพคค์ จำกัด.
การประเมินเพื่อพัฒนา. 2545. ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดทัศนทองการพิมพ์.
คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : บริษัท สหการพิมพ์จำกัด.
สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจ, สำนักงาน. 2544. คู่มือบัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการ และการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ
สารนิพนธ์. 2545. ครั้งที่ 1. นนทบุรี : บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.